

Ontwikkelteam

Digitale Geletterdheid

Ronde

Vijfde ronde (5)

Naam

Mathijs Booden

Organisatie

KNAG

E-mailadresmboodenak@gmail.com**Namens wie geeft u reactie?**

Namens een organisatie of netwerk

Namens organisatie

Onderwijsorganisaties PO-VO (o.a. vakverenigingen en netwerken)

Wie heeft er bijgedragen aan deze reactie?

- Professionals uit een maatschappelijke organisatie

Aantal professionals uit een maatschappelijke organisatie

5

In hoeverre komen de drie hoofddoelen van het onderwijs (socialisatie, kwalificatie en persoonsvorming) voldoende terug in het totaal aan bouwstenen voor dit leergebied? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe.

1

Vooropgesteld: de vraagstelling gaat er vanuit dat het wenselijk is dat een nationaal curriculum zich niet alleen op kwalificatie, maar ook op persoonsvorming en socialisatie betreft. Dat is geen uitgemaakte zaak. De bouwstenen in dit conceptvoorstel geven dan ook aanleiding om hier sceptisch over te zijn.

Een concreet voorbeeld. Op blz 13 bouwsteen 2.1b wordt gesteld dat leerlingen 'een persoonlijk kader te ontwikkelen ten aanzien van online gedrag, waarbij een respectvolle houding ten opzichte van de persoonlijke integriteit de boventoon voert. Hierbij leren ze reflecteren op onveilig eigen gedrag (denk aan cyberpesten en sexting).' Hier schrijft een curriculum dus voor, niet alleen dat leerlingen een persoonlijk kader moeten ontwikkelen, maar ook hoe dat persoonlijk kader eruit moet zien of althans, wat in die houding 'de boventoon voert'. Nu zal niemand er bezwaar tegen hebben dat de volgende burgers een respectvolle houding heeft, maar hoe moet een school zorgen voor het tot ontwikkeling komen van deze houding, en wat moet de consequentie zijn als een leerling in onvoldoende mate blijkt geeft van deze respectvolle houding - en wie bepaalt waar de grens ligt en wie controleert dat?

In hoeverre komen de brede vaardigheden voldoende terug in het totaal aan bouwstenen voor dit leergebied? Zie voor een toelichting van deze brede vaardigheden: <https://curriculum.nu/wp-content/uploads/2018/04/Rapport-Handreiking-brede-vaardigheden.pdf> Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe.

1

Net als de vorige vraag impliceert hier de vraagstelling dat iets wenselijk is, in dit geval het 'terugkomen' van 'brede vaardigheden'. Met deze term worden de zgn. 21ste eeuwse vaardigheden bedoeld en daar zijn twee problemen mee: 1) ze bestaan niet als te onderscheiden, trainbare vaardigheden los van vakinhoud en 2) ze zijn niet 21ste eeuws, met als enige uitzondering hooguit Digitale Geletterdheid. In die zin maakt dit project een goede keuze: neem digitale geletterdheid apart. De verkeerde keuze is om de rest van vermeende vaardigheden te willen behouden.

Een verder punt van kritiek: dit curriculum schrijft voor *hoe* er moet worden lesgegeven - bijvoorbeeld dat leerlingen

digitaal moeten samenwerken en digitaal moeten presenteren (blz. 5 bouwsteen 1.1a). Een curriculum moet gaan over het *wat* en niet voorschrijven *hoe* een school/sectie/docent lessen vormgeeft.

Het is belangrijk dat de bouwstenen zich tot de kern van het curriculum beperken. In welke mate is het ontwikkelteam hierin geslaagd? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe.

1

Niet.

Een geclaimde doelstelling van dit project is het terugdringen van de 'overladenheid' van het curriculum. Vanuit dat perspectief is het vreemd om een heel nieuw leergebied in te voeren. Gegeven dat dat toch een goed idee is: dit leergebied (DG) is nu net zo groot gemaakt als Mens en Maatschappij of Mens en Natuur, terwijl die laatste twee een groot aantal erkende vakken met een lange geschiedenis herbergen. Waarom aan DG net zoveel pagina's gewijd moeten worden is niet duidelijk en de mate van onnodig detail waarin zaken worden uitgespeld suggereert dat daar ook geen inhoudelijke reden voor is.

Willekeurig concreet voorbeeld. Bouwsteen 4.3b blz 37. Bullet point na bullet point over rolverdeling, samenwerken, reflecteren *in een digitale omgeving*. Is dat zo anders dan om een tafel? Zo ja: wat zijn de verschillen wat moeten lln weten? Zo nee: waarom zoveel detail om zo weinig te zeggen?

Ontbreken er belangrijke onderwerpen en thema's in het totaal aan bouwstenen? Licht uw antwoord toe.

Nee, er is een teveel aan onderwerpen en detail.

Het is belangrijk dat de formulering van de bouwstenen (gebruikte begrippen, zinsconstructies, stijl, hoeveelheid tekst, etc.) voor iedereen begrijpelijk is. In hoeverre vindt u dat het ontwikkelteam hierin is geslaagd? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed) Licht uw antwoord toe. Daarin ontvangt het ontwikkelteam graag tips voor eventuele verbetering.

3

Het is prima te volgen, voor zover ik dat als betrouwbare ingewijde kan inschatten.

Ziet u de vier perspectieven (vanuit de visie) voldoende terugkomen in alle bouwstenen? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe. Als u vindt, dat het ontwikkelteam hier verbetering in kan aanbrengen, kunt u dan aangeven in welke bouwstenen welke verbetering kan worden aangebracht?

2

Ik overzie de materie niet goed genoeg om hier een uitspraak over te kunnen doen.

Is er in alle bouwstenen voldoende aandacht voor de omgang met (toekomstige) innovaties? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe. Daarbij graag uw eventuele advies voor aanvullingen en/of verbetering.

1

Moeilijk te zeggen, want dat ligt aan die toekomstige innovaties.

Is er voldoende aandacht voor oriëntatie op studie en beroep in de bouwstenen? Geef aan

op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe. Wilt u ons in die toelichting adviseren in welke bouwstenen we hier verbetering kunnen bereiken?

3

Eerder een teveel aan aandacht, maar voor zover het moet: dit komt zo te zien vanaf VO OB aan de orde en dat is een geschikt moment.

Is de relatie tussen mens en technologie, vanuit ethisch perspectief voldoende benadrukt in de bouwstenen? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe.

2

Ik overzie de materie niet goed genoeg om hier een uitspraak over te kunnen doen.

Is het voldoende duidelijk dat grote opdracht 3 en 7 een gemeenschappelijke bouwsteen hebben, die zorgt voor samenhang in beide grote opdrachten? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe.

1

Dit is onvoldoende duidelijk want het staat zo te zien niet bij GO3 vermeld. Misschien zie ik het verkeerd.

In hoeverre is de opbouw in complexiteit binnen de bouwstenen herkenbaar en passend bij het niveau van de verschillende fasen (van onderbouw PO tot en met onderbouw VO)? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=onvoldoende, 2=matig, 3=voldoende, 4=goed). Licht uw antwoord toe. Daarbij zou het ontwikkelteam graag suggesties ontvangen voor eventuele verbeteringen.

2

Onduidelijk is wat met 'herkenbaar' bedoeld wordt. Er is wel sprake van duidelijke opbouw en die lijkt vaak wel 'passend' in die zin dat de complexiteit van wat er gevraagd wordt iha groter is in de hogere jaarlagen. Dat is natuurlijk een lage lat. De interessantere vraag is of al die complexiteit en veelheid aan onderwerpen gewenst is, maar daar gaat de vraag aan voorbij.

Kunnen deze aanbevelingen verder worden aangescherpt om voldoende richtinggevend te zijn voor de formulering van eindtermen in een vervolgfase? Licht uw antwoord toe. Het ontwikkelteam is met name geïnteresseerd in eventuele voorstellen voor aanscherping of aanvulling.

In principe kan dat wel. Concrete voorstellen lijken me nauwelijks wenselijk omdat dit (deel van het voorgestelde) curriculum nu al buitenproportioneel omstandig omschreven is.

Welke thema's in de aanbevelingen voor de bovenbouw vo mist u?

Geen

Het ontwikkelteam is van mening dat digitale geletterdheid voor een groot deel geïntegreerd kan worden in de andere leergebieden. Daarnaast vindt het ontwikkelteam, dat het leergebied digitale geletterdheid betrekking heeft op specifieke kennis en vaardigheden die niet op een vanzelfsprekende wijze in andere leergebieden aan de orde zullen of kunnen komen. Daarom stelt het ontwikkelteam voor om digitale geletterdheid

waar dat kan, te integreren en waar het moet, te laten verzorgen door gespecialiseerde leraren. Wat vindt u van dit voorstel? Geef aan op een schaal van 1-4 (1=helemaal oneens, 2=oneens, 3=eens, 4=volledig eens). Licht uw antwoord toe.

1

Dit voorstel druist in tegen de gestelde doelen van dit project: het terugdringen van vermeende overladenheid.

Er is geen deel van dit (deel van een voorgesteld) curriculum dat niet in bestaande vaklessen, met inbegrip van, maar zeker niet beperkt tot, informatica, behandeld kan worden. Er is dus ook geen reden om een nieuw vak in het leven te roepen.

CONCEPT

Overige aandachtspunten / opmerkingen

Dit team begon ooit met vrij beknopte concrete voorstellen. Daarin was een grote rol weggelegd voor urgente zaken als het verzamelen en gebruiken van gedragsgegevens - met op het oog duidelijke aanknopingspunten om die in bestaande vakken aan de orde te laten komen.

Daarvan is niet veel over. Wat er nu ligt is een opgezwollen voorstel, qua tekstuele omvang vergelijkbaar met Mens en Natuur en Mens en Maatschappij - 'leergebieden' die toch echt meer om het lijf hebben, namelijk de gezamenlijke vakinhoudelijke kennis en vaardigheden van de grote wetenschappelijke disciplines. Dat DG zo groot is geworden heeft geen duidelijke rechtvaardiging: het stuk dat er nu ligt staat bol van onnodig detail, zowel vakinhoudelijk (teveel uitsplitsing van zaken in onnodige bullet points) en bemoeienis met de didactiek in het klaslokaal of de houding die IIn zouden moeten hebben - zaken die in een curriculum geen plaats hebben.

Deze gezwollen aard is evident strijdig met een gesteld doel van dit project, het terugbrengen van vermeende 'overladenheid van het curriculum' maar dat heeft niet geleid tot zichtbare introspectie. In plaats daarvan doet het team de suggestie om (met zoveel woorden) een nieuw vak in het leven te roepen, te doceren door specialistische docenten - zonder aan te geven wat hiervan de impact is op die vermeende overladenheid (verondersteld mag worden dat het een verzwaring zou betreffen) en zonder een keuze te maken, in elk geval in aanzet, over welk deel van het curriculum dan minder aandacht mag krijgen of mag vervallen.

Concrete suggesties zijn dus als volgt:

- reduceer dit voorgestelde (deel van een) curriculum tot een omvang die in verhouding staat tot de overige leergebieden, met name de 'reguliere' vakinhoudelijke M&M en M&N.
- beperk dit curriculum tot een overzicht van *wat* er moet worden onderwezen, zonder in te gaan op *hoe* dit moet worden onderwezen of tot welke houding dit bij IIn moet leiden.
- verwijder de suggestie om een nieuw vak in te stellen, of andere suggesties om op enige wijze de stof in dit curriculum door specialistische docenten te laten geven.